

Participatie zit in ons DNA

De Canon van Participatie

Vincent van Stipdonk

Wat gaan we doen?

- De Canon
- Drie vensters
- Wat leren we daarvan?

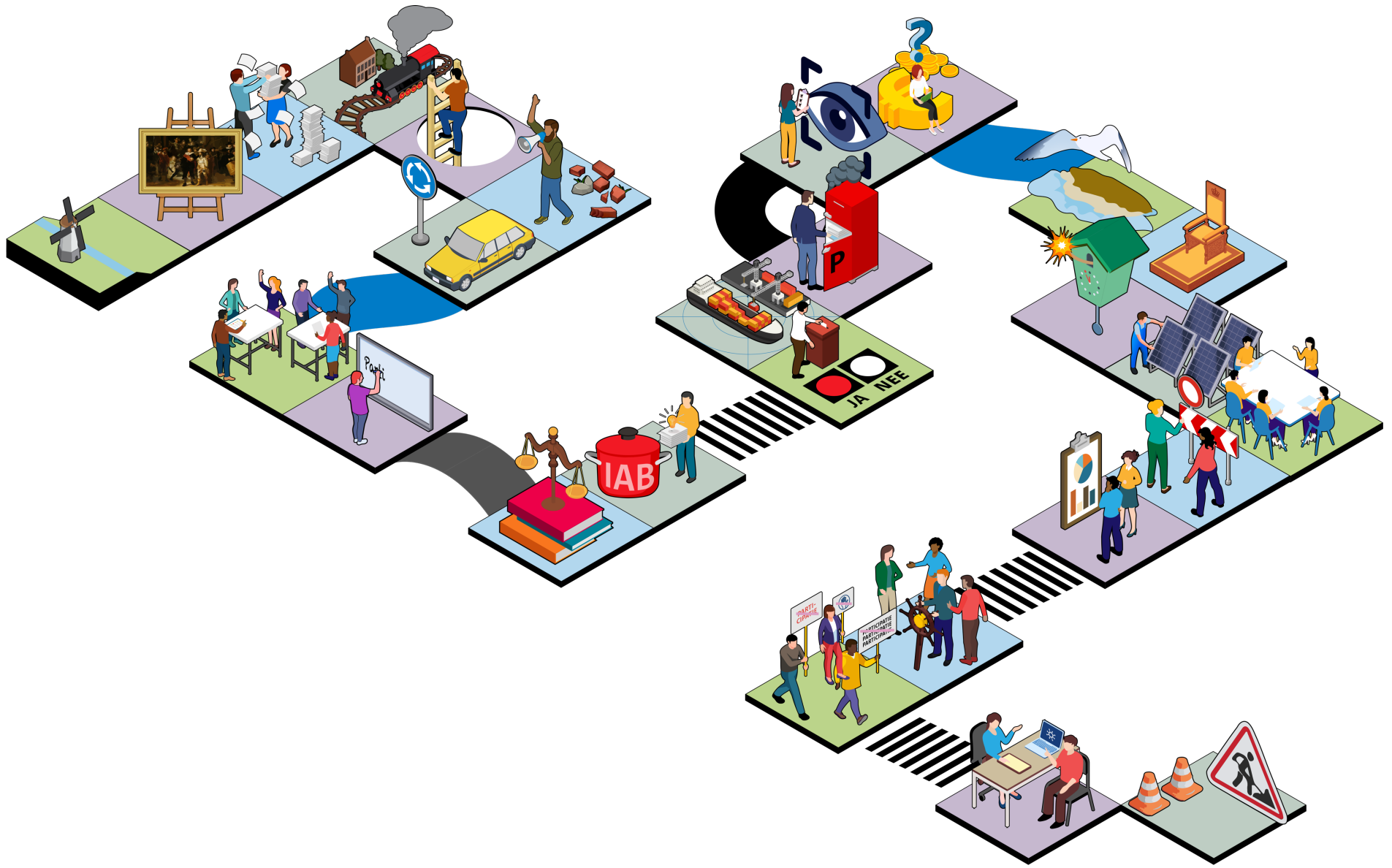


De Canon van Participatie



De Canon van Participatie

- praktische en theoretische inspiratie
- inzicht in de krachten en zwakten
- een wegwijzer voor verdiepende info



Oprichting hoogheerraadschap Rijnland

67%

Zoeken

Kennisknooppunt Participatie

Home Nieuws Wat is participatie Aan de slag Onderzoek Publicaties Canon Netwerk Over ons

Home > Canon > 1255 | Oprichting hoogheerraadschap Rijnland

[Ga terug naar de homepage](#)

1255 | Oprichting hoogheerraadschap Rijnland

1642 | Nachtwacht

1672 | Twee miljoen gedrukte petities in het Rampjaar

1847 | De kromme lijn van Crommelin

1969 | Publicatie Arnsteins Participatieladder

1974 | Buurtverzet Deventer

1977 | Het Verkeerscirculatieplan

1981 | Brede maatschappelijke discussie

1990 | IAP3

1992 | Van inspraakverordening naar participatieverordening

1993 | Motie Willems

1998 | Nacht van Wiegel

2005 | Aanleg Tweede Maasvlakte (Project Mainport Rotterdam)

2006 | Burgerforum Kiesstelsel

2007 | Burgervoorstel Leeuwarden


2011 | Bezuinigingsdialog Zeist

2012 | Aanleg Marker Wadden

Oprichting hoogheerraadschap Rijnland (1255)

Polderen

De strijd tegen het water is onderdeel van de Nederlandse identiteit. En de bron van onze cultuur van 'polderen', waarbij verschillende belangen in goed overleg, ongeacht afkomst of stand, samenwerken aan collectieve uitdagingen. Polderen zit in ons DNA.



In het kort


Participatie is niet nieuw. Sterker nog, het eerste waterschap - hoogheerraadschap Rijnland - kwam 'participatief' tot stand. Omstreeks het jaar 1200 waren er rond de Oude Rijn veel problemen met afwatering en wateroverlast. Bewoners beseften al snel dat zij deze problemen niet individueel konden oplossen. Zij verenigden zich om collectief actie te ondernemen, voor de publieke zaak: een burgerinitiatief avant la lettre. Ondanks diverse individuele tegengestelde belangen hadden de bewoners rond de Oude Rijn een gedeeld belang: de strijd tegen het water. En samenwerking was de enige manier om deze strijd te winnen. Dit initiatief werd in 1255 bekrachtigd door graaf Willem II van Holland via een formeel besluit: het hoogheerraadschap Rijnland was een feit.

Wat gebeurde er precies?

Volgens velen is het hoogheerraadschap Rijnland het eerste en dus oudste democratische bestuur van Nederland; al in 1255 werd het hoogheerraadschap ingesteld. Na 1255 ging de strijd tegen het water onverminderd voort. Tot de Franse Tijd (1795-1813) was dit hoofdzakelijk een particuliere aangelegenheid, maar in de loop van de negentiende eeuw kwam het besef dat de waterstaat een publieke verantwoordelijkheid was. Hierna is ook vrij snel Rijkswaterstaat gevormd, om op nationaal niveau regie te kunnen voeren op de waterhuishouding. Tot haar taken behoren nog altijd de verbetering van het systeem van vaarwegen ('natte waterstaat') en de bescherming tegen overstromingen.

Het maken en drooghouden van de nieuwe polders vergt veel aandacht, overleg en samenwerking. De term 'poldermodel' komt hier vandaan. In perioden van overstroming werden edelen en burgers zelfs gedwongen om samen te werken en op die manier het hoge water een halt toe te roepen. In tijden van nood was samenwerking tussen verschillende groepen dus mogelijk.

In de loop der jaren fuseerden de vele kleine waterschappen tot grote(re) waterschappen. Er zijn er nu nog 21, maar in 1950 waren er nog circa 2.600. De waterschapsbesturen werden vanaf 1978 tot 1992 als volgt samengesteld: een derde van de waterschapszetels werd ingenomen door hoofdingelanden (algemeen bestuurders),



ipatie.nl/canon-van-participatie/oprichting-hoogheerraadschap-rijnland/default.aspx

ipatie

ne Wat is participatie Aan de slag Publicaties Nieuws Onderzoek Netwerk Over ons

Meer weten over polderen

Het polderen gaat in de huidige tijd lang niet alleen meer over waterveiligheid. De term polderen is een eufemisme geworden voor het Nederlandse consensusmodel waarin werkgevers, vakbonden en overheid met elkaar onderhandelen over arbeidsvoorwaarden en lonen. Ook in de zorg wordt er gepoldderd (bijvoorbeeld tussen zorgverzekeraars en -verleners), maar ook bij de publieke omroep (tussen de verschillende omroepen) en op luchtvaartgebied (Alderstaf). Er wordt kortom behoorlijk wat afgepoldderd.

Het Akkoord van Wassenaar (1982) wordt vaak gezien als een van de belangrijkste momenten in de poldergeschiedenis. Werkgevers, vakbonden en de overheid kwamen hierbij tot een compromis waarbij de overheid loonmatiging mocht invoeren in ruil voor arbeidstijdverkorting. Door dit akkoord daalde de werkloosheid, werd de concurrentiepositie van het bedrijfsleven verbeterd en steeg de export. Deze 'nieuwe' manier van politiek bedrijven trok veel belangstelling vanuit het buitenland.

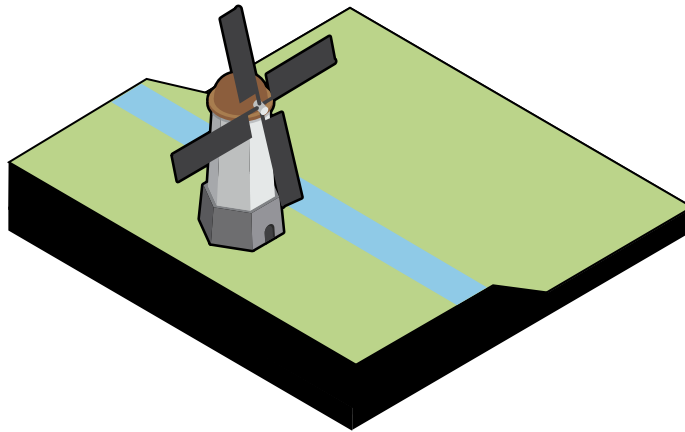
Recent klinkt steeds vaker de maatschappelijke roep om een nieuw poldermodel. Bijvoorbeeld rond Schiphol, waar Pieter van Geel in het rapport Schiphol Vernieuwd Verbinden (december 2020) constateert dat het poldermodel om tot besluitvorming te komen in de Omgevingsraad Schiphol (ORS) niet meer werkt. De materie blijkt complex en verhoudingen zijn verstoord: er is geen gezamenlijk doel meer en ook geen bereidheid meer om compromissen te sluiten en te verdedigen. Hoe dit eruit ziet zal de toekomst ons leren. Maar Nederland zal (moeten) blijven polderen: we zijn een klein landje - onder de zeespiegel - in een grote wereld.

Meer lezen

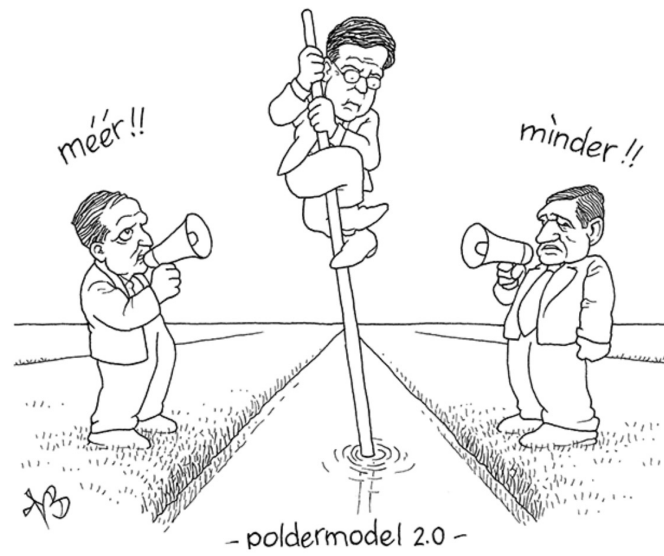
- Binnema, H. & Vollaard, H. (2022, 23 december). [Waterschaopdemocratie? Een goed idee!](#) Stuk Rood Vlees. Geraadpleegd op 4 januari 2023.
- IsGeschiedenis. (z.d.). [Geschiedenis van het poldermodel](#). Geraadpleegd op 4 januari 2023.
- Keune, M. (2016). [Nog steeds een mirake? De legitimiteit van het poldermodel in de eenentwintigste eeuw](#). Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Voermans, W. (2021). Het land moet bestuurd worden. *Machiavelli in de polder*. Amsterdam: Prometheus.

[Lees minder](#)

1255 – Polderen – Hoogheemraadschap Rijnland



1255 – Polderen – Hoogheemraadschap Rijnland

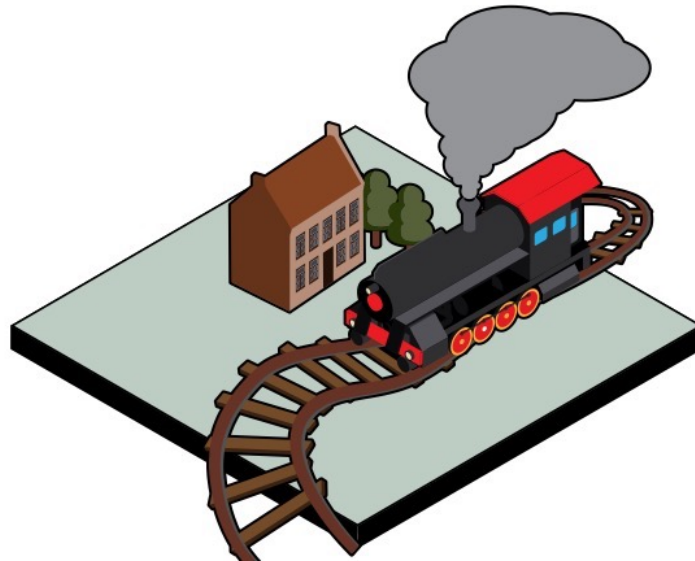


Lessen



- ▶ Polderen in ons DNA: samenwerkend wonnen we land van de zee. Consensus is bij ons *common sense*.
- ▶ Hoe duurzaam is het poldermodel in tijden van mondialisering en versplintering?
- ▶ Weinig is zo verbindend als een gezamenlijke vijand/probleem.

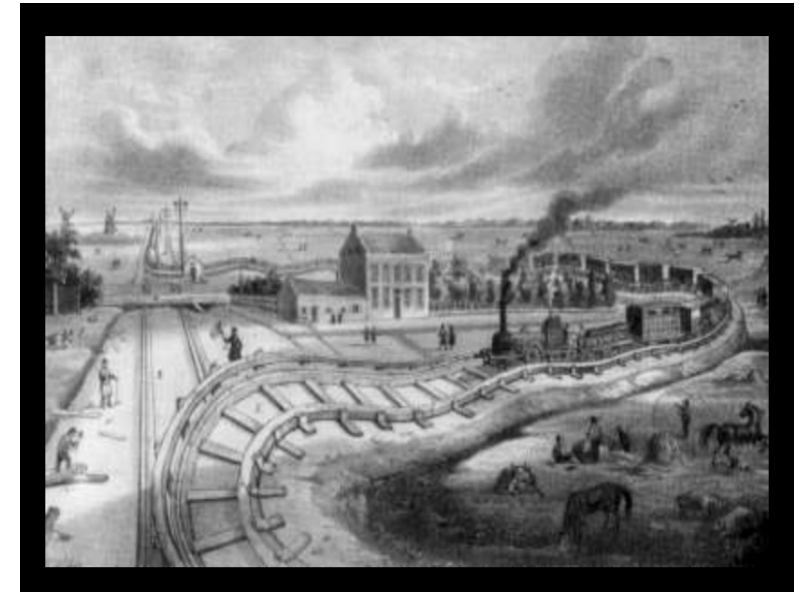
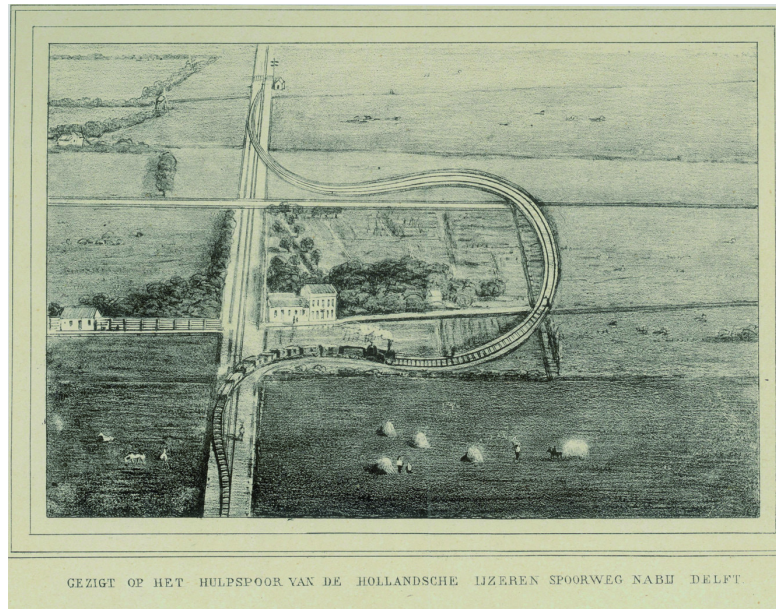
1847 – NIMBY – De kromme lijn van Crommelin



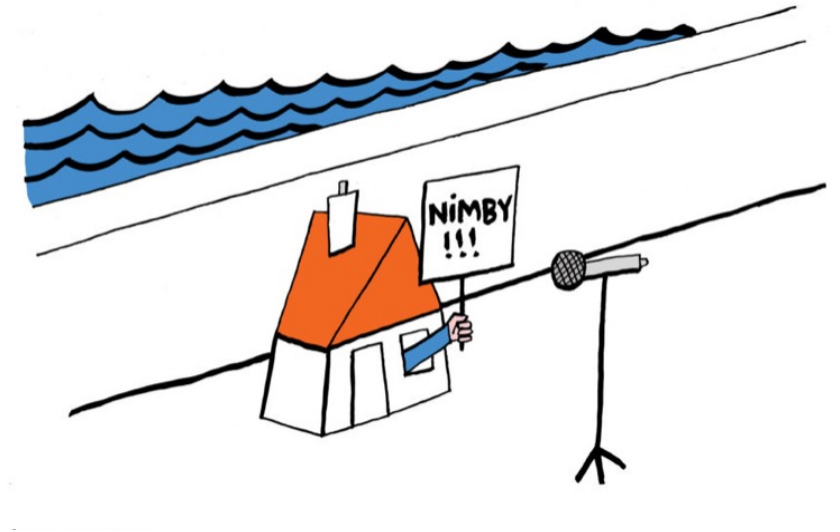
1847 – NIMBY – De kromme lijn van Crommelin



Aernout Hendrik van Wickevoort Crommelin

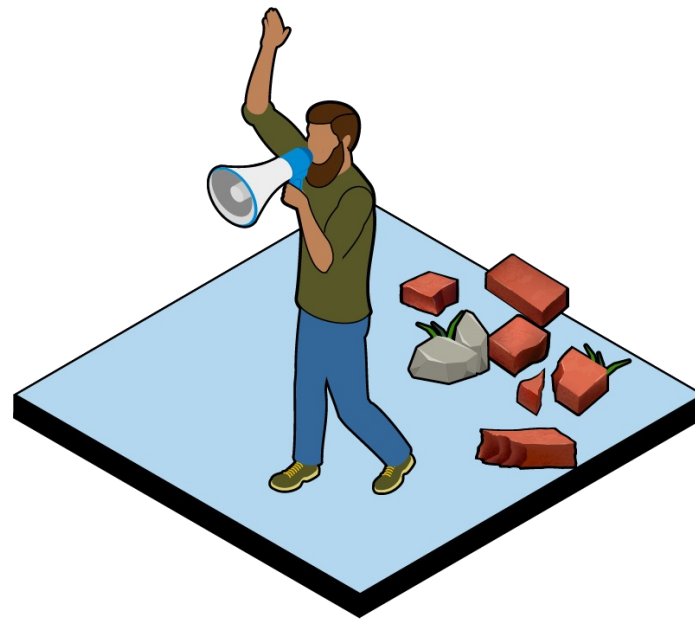


Lessen



- ▶ Let op of weerstand komt door Nimby of door ander belang
- ▶ Weerstand heeft waarde: het toont wat belangrijk is.
- ▶ Vaak kun je de *win-lose* van Nimby ombuigen naar *win-win*

1974 – Weerstand & Protest - buurtverzet Deventer



1974 – Weerstand & Protest - buurtverzet Deventer



Lessen



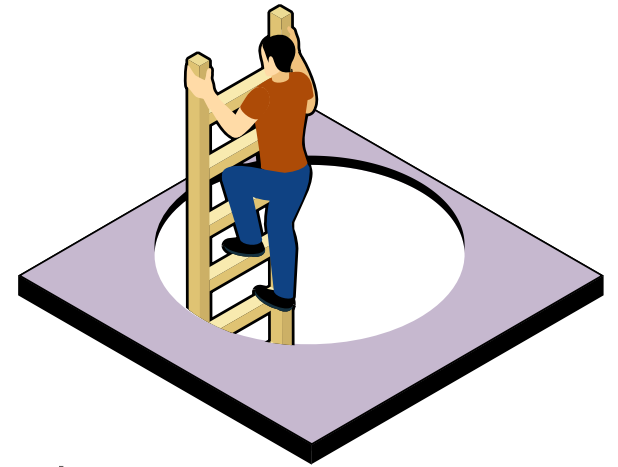
- Een buurt herinrichten vergt meer dan stedenbouwkunde. Draait ook om sociale cohesie, leefbaarheid en betrokkenheid.
- Buurtverbetering kan prima starten bij bewoners, zonder *verelendungs*-strategie van de overheid (bijv. ABCD).
- Protest en weerstand worden vaak afgezet tegen draagvlak. Daardoor drempel i.p.v. kans voor bewonersbetrokkenheid.

En nu jullie



- Wat vind je van de canon?
- Welke les helpt je, of mis je?

Vier lijnen



1. Burgers vormen samen (semi-) overheid
2. Democratisering in reactie op autoritaire overheid
3. Instrumentalisering van participatie
4. Zoektocht naar passende overheidsrol

Canon van Participatie



www.kennisknooppuntparticipatie.nl/canon